

ZIUA INTERNAȚIONALĂ A CĂRȚII ȘI A DREPTURILOR DE AUTOR, ZIUA NAȚIONALĂ A BIBLIOTECARULUI ȘI ZIUA MONDIALĂ A PROPRIETĂȚII INTELLECTUALE

Mi-e greu să mă hotărâsc eu între ziua internațională a cărții și a drepturilor de autor (23 aprilie) și ziua mondială a proprietății intelectuale (26 aprilie) care ar fi mai importantă. Cred că trebuie să accept că amândouă deși fiind și bibliosmin ar trebui să dau preferință zilei cărții! Dar de ce-o fi fost totuși nevoie de o zi internațională a cărții și a drepturilor de autor, care sunt parte a proprietății intelectuale și de o zi mondială a proprietății intelectuale rămâne pentru mine un mister?

Ziua mondială a cărții și a drepturilor de autor a fost instituită de UNESCO la Conferința Generală de la Paris din anul 1995 ca sărbătoare mondială a cărții, a lecturii și a creatorilor la inițiativa Baronesei Gail Rebeck. Originile sărbătorii sunt însă ceva mai îndepărtate, respectiv în anul 1919, când spaniolii iubitori de Miguel de Cervantes Saavedra (29 septembrie 1547 – 22 aprilie 1616) au vrut să aducă un omagiu autorului romanului Don Quijote de la Mancha (considerat primul roman modern) de ziua înmormântării sale. Gail Rebeck, o englezoaică de origine letonă și olandeză, îndrăgostită de carte și ajungând în țara de adopție unul dintre cele mai importanți editori de carte, pentru care a fost înnobilită și decorată) a propus ziua de 23 aprilie ca zi a cărții voind să-l omagieze pe William Shakespeare (26 aprilie 1564 – 23 aprilie 1616), considerat a fi inventatorul a aproximativ 1000 de cuvinte și a prefixului „un”, cu sensul de „nu”. În realitate cei doi uriași scriitori contemporani unul altuia (traduși în peste 100 de limbi fiecare) au murit în același an și lună dar la distanță de 10 zile unul de celălalt, pentru că la vremea morții lor Spania folosea deja calendarul gregorian, în timp ce în Anglia se folosea calendarul iulian.

La data de 14 iulie 1967 a fost semnată Convenția de la Stockholm de constituire a Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale, convenția intrând în vigoare la data de 26 aprilie 1970. Dar aceasta este continuatoarea unei organizații mai mici, Birourile Internaționale Unite pentru Protecția Proprietății Intelectuale, cunoscute sub acronimul BIRPI, la rândul ei constituită în anul 1893 din unirea Biroului Internațional pentru Protecția Proprietății Industriale, înființat prin Convenția de la Paris din anul 1883 și Biroul Internațional pentru Protecția Proprietății Literare și Artistice înființat prin Convenția de la Berna din anul 1886. OMPI, care este agenție specializată a ONU din anul 1974, are în prezent 189 de membri, și administrează un număr de 26 de convenții internaționale în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală, dispune de baze de date impresionante în toate

domeniile proprietății intelectuale și oferă acces la peste 12.000 de acte normative din toate țările lumii.

În anul 2000, la propunerea Chinei, ziua de 26 aprilie a fost declarată „Ziua Mondială a Proprietății Intelectuale”. China, ... pe care o considerăm în mod nedrept un paradis al contrafăcătorilor și plagiatorilor. Celor care mai cred și azi același lucru îi invităm să cerceteze și să se documenteze cu privire la ce se întâmplă în această țară uriașă ca suprafață, populație și ritm de creștere cu care sfidează legile economice.

De atunci OMPI sărbătorește în fiecare an ziua mondială a proprietății intelectuale. Dar nu prin manifestări festive, ci prin evenimente științifice. Așa cum este, de altfel, firesc.

Mi-ar fi plăcut ca propunerea să vină din partea României. Și mai ales mi-ar fi plăcut ca România să nu se afle în statisticile OMPI, ale OEB și ale EUIPO acolo unde se află.

Avem atât de multe de făcut pentru asta încât ori ne apucăm cu toții de treabă, ori ne scufundăm curând, fără puțința de a ne mai ridica singuri.

Proprietatea intelectuală (înțelegând prin aceasta toate cele ce au făcut oamenii pentru prima dată nou sub soare de-a lungul vremurilor prin puterea minții lor și într-un sens mai restrâns, toate creațiile minții care, pentru o perioadă limitată de timp, sunt, de câteva sute de ani, protejate prin drepturi intelectuale) de azi nu mai este la fel ca aceea de ieri. Este diferită, atât cantitativ, cât și calitativ de cea de ieri, este în fiecare zi mai sofisticată, mai uimitoare, mai atrăgătoare pentru unii, mai greu de înțeles și de acceptat pentru alții surprinși de viteza cu care crește și care fie nu înțeleg, fie pentru că sunt luddiți din fire, adică potrivnici noului până la respingerea acestuia pentru că ne schimbă inclusiv felul muncii (lucru care se petrecea chiar în forme violente atunci când, la începuturile primei revoluții industriale luddismul s-a născut), refuză să accepte că lumea nu poate fi oprită în loc și că secolul în care ne aflăm va fi al proprietății intelectuale, al cunoașterii și al inteligenței naturale augmentată de inteligența artificială. Dacă nu cumva aceasta din urmă va lua locul celei cu care natura a înzestrat pe om! Și scriind aste, îmi spun eu însumi: NU! Așa ceva nu trebuie să se întâmple! Dar dacă ... ? Și văd acum cu alți ochi luddismul și pe luddiți și mă întreb dacă revoluția industrială cea dintâi și cele care i-au urmat n-au făcut infinit mai mult rău Naturii decât au făcut luddiții atunci când distrugau mașinile care luau locul muncilor manuale. Istoria demonstrează însă că perdanți au fost mereu luddiții și că noul nu doar că și-a continuat marșul, dar a făcut-o și o face din ce în ce mai repede, din ce în ce mai hotărât, mai de neoprit chiar și atunci când devine o amenințare pentru oameni, pentru omenire! Și este greu de crezut acum că inteligența artificială va fi oprită la nivelul de „informatică avansată” (așa cum spune, de exemplu, profesorul Pierre Sirinelli că este)! Pentru că e în

firea noului să ia locul vechiului, să trimită noul în desuet nu doar de la o generație la alta, cum se întâmpla cu ani în urmă, ci chiar de la un an la altul!

Suntem creatori dintotdeauna, adică de când suntem și ne știm ca oameni (inteligența nefiind, totuși, doar apanajul ființelor vii numite oameni), istoria umanității fiind, de altfel, una cu istoria realizărilor spiritelor iscoditoare, neliniștite, nemulțumite, vizionare animate de dorința de bine, de mai bine, de mai ușor, de mai frumos, de mai sănătos. Am evoluat și am ajuns aici pentru că am fost și suntem creatori. Pentru că lumea în care trăim, un dar a lui Dumnezeu ori al Naturii, este și un dar pe care noi înșine ni-l facem nouă în fiecare zi.

Lumea în care ne ducem viața nu este alcătuită însă doar din persoane și bunuri, așa cum place civiliştilor puri să spună. Este, în partea ei cea mai bună și pură, lumea creată de Dumnezeu sau de Natură și într-o altă parte a ei, nu întotdeauna bună, este lumea creată de oameni. De noi, cei care adăugăm mereu câteva ceva la ceea ce ni s-a dăruit tuturor demult, în mod egal și necondiționat nici măcar de promisiunea că vom avea grijă de ea, dar cu pretenția și/sau orgoliul de a fi noi sau originali la modul absolut, ignorând învățătura lăsată aproape cu limbă de moarte de filozoful Petre Țuțea, dobândită de el însuși după o viață de studiu, de suferință și de meditație și în care a fost ca nimeni altul, aceea că „**Original este numai Dumnezeu**”. O învățătură în care eu văd și un îndemn la modestie, la bun simț, la acceptarea limitelor noastre chiar dacă nu putem fi aidoma lui Socrate (adică să știm că nu știm nimic și să avem și puterea de a muri pentru o idee). Văd îndemn la reținere și moderație în aprecierea muncii altora și a noastră, a fiecăruia în parte, dar și la cercetare adevărată și la reflexii profunde, inclusiv asupra motivelor pentru care foarte puțină lume știe la noi ori este preocupată să știe ce este, cine și de ce suferă de „sindromul impostorului” (starea aceea a creatorului cu rezultate meritorii care nu își poate asuma și/sau refuză să-și asume rezultatele și notorietatea de care se bucură pentru că se consideră lipsit de cunoștințe și de experiență, un om doar norocos ori beneficiar al unei conjuncturi pe care nu o merită și care se așteaptă, în fiecare moment, să fie demascat), în timp ce, în SUA de exemplu (unde „sindromul” a fost descoperit și cercetat de psihologi începând din anul 1978), procentul „suferinzilor” este de 75-85% din totalul celor care au devenit bine cunoscuți și apreciați pentru realizările lor. Învățătură la care, spre a fi așa cum se cuvine și în proprietatea intelectuală, eu adaug pe cea a Ecclesiastului, dar și două dintre Poruncile Biblice: 8 („să nu furi”) și 10 („să nu poftești nimic din ce este al aproapelui tău”).

Mărturisesc însă că mie mi-e tot mai dragă Porunca XI a lui Ion Minulescu: „**Ascultă, privește și taci! / Ascultă, să-nveți să vorbești, / Privește, să-nveți să clădești. / Și taci, să-nțelegi ce să faci.. / Ascultă, privește și taci!**”. Și așa vrea să pot doar să contemp lu, să ascult, să aud și

să citesc ce spun alții. Dar simt mereu imboldul profesorului Viorel Mihai Ciobanu: „*suntem datori să transmitem mai departe ce-am învățat*”! Cum eu admir pe Socrate (e greu pentru oricine să fie și e greu pentru mine să fiu și socratic) și cred în multă din învățătura lui, mă limitez doar la îndemnul pentru toți: citiți, cercetați, scrieți, publicați! Pentru că veți îmbogăți cunoașterea tuturor și pe a voastră înșivă.

Lumea pe care noi o creăm, noi o populăm și cu daruri care sunt otrăvite, cu creații ale căror efecte perverse le înțelegem prea târziu, uneori mult prea târziu ca să mai putem îndrepta ceva. Aflăm tot mai mul, tot mai des, că binele pe care credem că l-am făcut are o față întunecată și eu cred că va veni o zi în care ne vom întreba și vom recunoaște, fără îndoială, că, de exemplu, motoarele cu combustie internă ale primei revoluții industriale ori plasticul cu mulțimea lor de întrebuințări și care a revoluționat industria (mai ales cea a SUA) după al doilea Război Mondial, ne-a făcut mai mult rău decât bine și în care vom afla că numărul invențiilor periculoase pentru omenire ar putea fi chiar mai mare decât cel al invențiilor (să le spunem convențional) sănătoase. Sunt doar două dintr-un nesfârșit șir de creații pentru care linia dintre rău și bine, dintre efectul util și efectul pervers, dintre câștig și pierderi este greu de tras.

Când, de când și cum și de ce creăm? Unde am ajuns? Omul înțelept, rațional, creator (*homo sapiens sapiens*) nu pare a avea mai mult de trei sute de mii de ani (unii ne trimit însă mult mai departe, sub cuvânt că s-ar fi descoperit urme de foc în vetre datând de 700.000¹ – 1.000.000² de ani), dar zeci de mii de ani evoluția a fost mult timp lentă, cu schimbări nesemnificative la scara unei vieți. Spectaculoase, din ce în ce mai spectaculoase, schimbările devin în ultimii 10-15 mii de ani, pentru ca în ultimii 10-15 ani acestea să depășească imaginația, puterea de înțelegere și chiar capacitatea de a le asimila și de a ne adapta la ele, de a le folosi conform destinației. Și aceasta pentru că volumul de cunoștințe, informații și realizări intelectuale ale oamenilor și disponibile pentru semeni, care se dublau cândva la intervale de mii de ani și care nu agresau oamenii în adaptarea la ele, azi se dublează la intervale de câteva zile, dacă nu cumva chiar zi după zi.

Să luăm un singur exemplu care place sau nu, cu care suntem (vom fi?) sau nu de acord, va schima construcția noastră mentală larg acceptată (adică paradigma) proprietății intelectuale, iar acest lucru se va întâmpla mai repede decât suntem dispuși să acceptăm ori să credem doar că se va întâmpla: este vorba de ceea ce convențional numim „inteligenta artificială” cu fulminanta ei evoluție recentă și impactul ei asupra a tot ceea ce înseamnă cunoaștere, creație, cercetare, rezultate, efecte Pentru că despre inteligenta artificială (aflată azi pe podiumul amenințărilor la adresa omenirii, alături

¹ În Israel, în situl Gesher Benot Ya`aqov.

² În Africa de Sud, în peștera Wonderwerk.

de bomba atomică și de pandemii), a vorbit pentru prima dată Alan Turing (părinte al primului calculator modern dar și a unui program pentru calculator despre care a spus că era inteligent ar fi o sfidare la adresa ... inteligenței), la începutul celei de-a doua jumătăți a secolului trecut. Pentru a învinge un campion mondial la șah, calculatorului echipat cu un program oarecum inteligent (comentatorii ulteriori nu i-au recunoscut această ... calitate), i-au trebuit aproape 50 de ani de neîntreruptă cercetare, de muncă de creație intelectuală a ... inteligenței naturale (calculatorul a învins pe campionul mondial G. Kasparov cu scorul de 4 la 2 în anul 1997, după ce cu un an înainte mașina fusese învinsă de inteligența ... naturală cu 3,5 la 2.5), pentru a intra în casele noastre, după alți 10 ani prin smartphone-ul lansat la data de 5 noiembrie 2007 (aparat deținut azi de 85% din populația lumii și care are mai multă tehnologie de comunicații în el decât a avut NASA la trimiterea primului om pe Lună, în anul 1969), alți 9 ani pentru a învinge pe campionul mondial la complexul joc de go³ al asiaticilor (în anul 2016) și doar un an pentru a ridiculiza pe „copilul minune” al Chinei (adolescentul, la acea dată, Ke Jie, socotit imbatabil până atunci) la acest joc. I-a mai trebuit doar un an ca să realizeze⁴ „Portretul lui Edmond de Belamy”, care i-a adus o avere inspiratului prim cumpărător al oribilului tablou (care nu este nici retinal, nici mental) cu 10.000 de Euro, Nicolas Laguero-Lassere, de vreme ce acesta s-a vândut, câteva luni mai târziu, la o licitație a Christie`s organizată la New York cu 432.500 USD, momentul marcând și intrarea „inteligenței artificiale” în lumea artei și a comerțului cu opere de artă, dar și al apariției unui concurent fără reguli, fără sentimente și fără personalitate proprie pentru artiștii plastici care se înfioară în fața pânzei, a vopselurilor și a pensulelor, a modelului (atunci când au unul) și care pun în lucrare lor simțire, revoltă, tristețe, bucurie, iubire și/sau căldura care sunt proprii creatorilor umani.

Dacă arta plastică mecanică are ani buni de istorie, „Portretul lui Edmond de Bellamy” realizat de inteligența artificială nefiind o noutate absolută în arta plastică, pentru că mașini robot au fost create și au executat opere de artă plastică încă din anii 55-59 ai secolului trecut, dând naștere și unui curent numit „meta-mecanic” sau „metamatic” și s-a bucurat chiar de succes într-o expoziție de la New York a lui Jean Tinguely, poezia creată de o mașină este, fără îndoială o premieră. Aceasta s-a petrecut în China, în anul 2017, când un program pentru calculator Xiaoice (utilizat de peste 660

³ Complexitate demonstrată de numărul variantelor posibile la fiecare mutare: 20 la jocul de șah, 200 la jocul de go.

⁴ Tabloul, semnat cu o parte a algoritmului programului calculatorului care l-a realizat, dar folosința corectă a acestuia este controversată, pentru că autorii programului folosit (Ian Goodfellow, Alec Radford, Luke Metz și Soumith Chintala) și a căror contribuție la realizarea lui a fost recunoscută de studenții francezi ai grupului „Obvious” (Pierre Fautrel, Hugo Caselles-Dupré și Gauthier Vernie) nu au profitat de pe urma vânzării picturii.

de milioane de oameni), creat de Microsoft, a scris peste 10.000 de poezii în 2.760 de ore (după ce a studiat poeziile a 519 poeți și pentru care un om ar fi avut nevoie de aproximativ 100 de ani pentru a face asta) din care 139 au fost alese și publicate într-un volum („Sunshine Misses Windows”) organizat în 10 capitole, după tipul de emoții pe care le relevă. Un număr de 27 de cititori ai acestor poezii au trecut testul Turing, nefiind păcăliți de mașină, dar cei mulți au fost înșelați. Și în timp ce creatorii programului vorbesc de „simțuri artificiale”, de „inteligență emoțională” și de „continua creativitate” a Xioice, creatorii cu inteligență naturală spun că mașina nu poate înlocui oamenii în acest domeniu, că mașinile nu au „spiritul” necesar artistului și că poezia scrisă de Xioice este o înșiruire ordonată dar mecanică de cuvinte, lipsită de emoție autentică. Subscriu, dar ceva mă îndeamnă să spun că nu toți poeții cărora le curge gândul prin mână și-l trec prin creion pe hârtie sunt și poeți!

Dar inventator? Poate fi inteligența artificială inventatoare și recunoscută oficial ca atare, așa cum a solicitat Stephen Thaler, creatorul sistemului Device for the Autonomous Bootstrapping of Unified Sentience, cunoscut sub acronimul DABUS, căruia i-a comandat realizarea unor invenții și a unor opere artistice? Dacă s-ar admite că da, am încălca tradiția și principiul sacrosant al protecției tuturor creațiilor intelectuale, indiferent de genul lor, din considerente de origine comune. Dacă le-am refuza protecția, atunci ele neputând fi apropiate de creatori umani pentru bunul și simplul motiv că nu reprezintă un produs al activității lor de creație intelectuală, acestea ar urma să aparțină domeniului public sau să creăm un subiect ne-uman de drepturi de proprietate intelectuală. Efectele unui astfel de tratament a creațiilor inteligenței artificiale sunt greu de întrevăzut.

Într-o conferință organizată de Grupul Român al ALAI, ținută în iunie 2022 în Aula Bibliotecii Academiei Române, contribuțiile participanților la acel eveniment fiind publicate într-un volum în variante în limbă română și în limba franceză/engleză, excepțional realizate și îngrijite de Editura Hamangiu condusă de inimosul și iubitorul de carte bună, domnul Doru Pădurariu, am antamat câteva probleme legate de inteligența artificială și de viitorul ei. Nu ni s-a părut atunci că bate la ușa noastră cu nerăbdare și foarte insistentă. Dar la sfârșitul lui noiembrie 2022 a fost lansat de OpenAI, „**Chat Generative Pre-trained Transformer**”, devenit un fenomen în scurt timp sub acronimul ChatGPT (evaluată la această dată la cel puțin 80 de miliarde de dolari), în ianuarie 2023 acesta fiind programul cu cea mai rapidă creștere din istoria software-ului. A bulversat și m-a bulversat, neoferind el și negăsind eu un răspuns satisfăcător și pe înțelesul ne-IT-iștilor, a celor care sunt doar utilizatori de programe la întrebarea: bine, bine, dar ce e programul ăsta?! Ce știe el și nu știe omul? Ce poate face? Ce va face? M-am liniștit oarecum când cerându-i o definiție a parafiscalității mi-a dat un răspuns care are, după mintea mea, două greșeli! După o vreme, o altă

îndoială a pus stăpânire pe mine: dacă definiția mea este greșită, nu cea a inteligenței artificiale?! Apoi aflu că OpenAI este acuzat de plagiat de New York Times și de mai mulți autori, între care Margaret Atwood, Philip Pullman, George Martin, John Grisham, Jonathan Franzen, Jodi Picoult și George Saunders, unii reprezentați de Authors Guild (o asociație înființată în anul 1912 care lucrează pentru protecția drepturilor de autor) au acuzat pe OpenAI, proprietarul ChatGPT de plagiat. Și din nou se pune tulburător o întrebare: dar cine este plagiatorul? OpenAI sau ChatGPT? Că OpenAI este o ficțiune juridică, dar nu-i ea însăși, nu poate fi creatoare, deci nici plagiatoare! ChatGPT este „inteligentă artificială”.

Zilele trecute însă o companie chineză (Hong Kong) a anunțat că a început testările de faza II pentru primul medicament (INS018_055) creat în întregime de inteligența artificială generativă pentru tratarea fibrozei pulmonare idiopatice, o formă de boală pulmonară cronică pentru care până acum prin medicamentele existente se putea obține doar o încetinire a bolii. Pentru început, testările se desfășoară în China, dar în curând acest lucru se va petrece și în SUA. Investiția în realizarea medicamentului fost de 400 de milioane de dolari.

... cu siguranță, proprietatea intelectuală de mâine va fi altfel!

Martie 2024,

Viorel Roș

**ȘEDINȚA COMITETULUI EXECUTIV AL ALAI, PARIS,
17.02.2024. POZIȚIA ALAI FAȚĂ DE INTELIGENȚA
ARTIFICIALĂ**

ALAI România,
Secretar Asist. univ. dr. **Andreea LIVĂDARIU**

La data de 17 Februarie 2024 a avut loc ședința Comitetului Executiv al ALAI, agenda încărcată fiind dominată de două teme de discuție, prima dedicată adoptării *Rezoluției privind impactul inteligenței artificiale asupra dreptului de autor*, ca urmare a Congresului ALAI organizat la Paris în datele de 22-23 Iunie 2023 și cea de-a doua dedicată organizării Congreselor anuale ale ALAI de către grupurile naționale din Chile (2024), Ungaria și Croația (2025), Olanda (2026), Suedia sau Polonia (2027), Korea de Sud (2028) grupuri naționale pentru care a fost stabilită sarcina organizării acestor evenimente științifice în cadrul ședințelor anterioare ale Comitetului Executiv.

Și-au exprimat intenția de a organiza Congresele ALAI, începând cu anul 2029, grupurile ALAI din Marea Britanie și România.

Următorul Congres al ALAI va avea loc în zilele de 24-25 Octombrie 2024, cu tema *Dreptul de autor, comerțul internațional și diversitatea culturală*.

Redăm, în continuare, Rezoluția ALAI privind impactul inteligenței artificiale asupra dreptului de autor:

Comitetul Executiv al Asociației Literare și Artistice (ALAI), în cadrul întâlnirii sale din 17 februarie 2024, a adoptat următoarea rezoluție, ca urmare a rezultatelor Congresului ALAI de la Paris din 22 și 23 Iunie 2023:

Consideră că *inteligenta artificială (IA) dă ridică provocări sociale și economice existențiale care afectează, în special, creatorul individual, fie că este autor sau artist*

Consideră că *principiul respectării drepturilor exclusive ale autorilor și artiștilor interpreți sau executanți se aplică în contextul inteligenței artificiale și că, prin urmare, autorizația titularului de drepturi trebuie să fie obținută și să fie garantată cel puțin o remunerație justă și echitabilă din momentul în care creațiile sau interpretările sunt utilizate, indiferent dacă pentru scopul de a face profit, pentru a alimenta toate sau o parte din "datele de instruire" ale sistemului. Orice soluție legislativă, jurisprudențială sau contractuală pusă în aplicare să autorizeze această intrare trebuie să respecte acest standard fundamental. În special, orice limitare sau excepție de la drepturile exclusive ale titularului de drepturi trebuie să respecte cel puțin testul în trei etape.*

Afirmă că principiul umanist care inspiră dispozițiile Convenției de la Berna ne obligă să considerăm că, în absența unei intervenții creative și determinante din partea unei ființe umane, nicio producție rezultată dintr-un sistem automat de prelucrare a datelor nu poate pretinde că este investită cu drepturi bazate pe această Convenție. În timp ce un sistem a cărui producție este controlată de o persoană fizică poate oferi un instrument de creație umană, producțiile care rezultă din sisteme de pură prelucrare mecanică nu sunt "creații intelectuale" în sensul art. 2 din convenție.

Afirmă că utilizarea unui sistem de inteligență artificială trebuie să fie însoțită de o obligație de transparență, în amonte și în aval, a procesului de producție. În amonte, pentru informarea titularilor de drepturi, atunci când operele sau interpretările protejate preexistente sunt introduse în sistemul de inteligență artificială pentru instruire. În aval, după producție, pentru ca potențialii cumpărători sau utilizatori ai obiectelor generate sunt informați cu privire la procesul de producție al acestora.

ALAI, Asociația Literară și Artistică Internațională, este o societate științifică independentă, dedicată studierii și dezbaterii problemelor juridice care apar în legătură cu protecția intereselor creatorilor. Înființată în 1878 de scriitorul francez Victor Hugo pentru a promova recunoașterea internațională a protecției juridice a autorilor pentru munca lor intelectuală, ALAI își îndeplinește scopul prin încurajarea unei difuzări internaționale mai largi a operelor, astfel încât să îmbogățească patrimoniul umanității. Acest obiectiv a fost atins inițial la sfârșitul secolului al XIX-lea, odată cu adoptarea Convenției de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice. De atunci, ALAI continuă să joace un rol-cheie în elaborarea instrumentelor juridice internaționale legate de drepturile de autor și drepturile artiștilor interpreți sau executanți, în special prin organizarea de congrese și zile de studiu dedicate analizei aprofundate a fiecărui aspect al dreptului de autor. Pentru mai multe informații despre ALAI, vă rugăm să vizitați pagina noastră de internet: www.alai.org

STRATEGIA NAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL PROPRIETĂȚII INTELLECTUALE 2024-2028⁵

a) Introducere

O mai bună protejare a proprietății intelectuale are în vedere caracterul legislației în domeniul proprietății intelectuale de instrument care garantează respectarea dreptului fundamental la proprietate, consacrat de dispozițiile art. 44 din Constituția României.

Strategia națională în domeniul proprietății intelectuale, aprobată de Guvernul României prin Hotărârea nr. 1424/2003, cu modificările și completările aduse de Hotărârea nr. 1174/2005 a promovat principiile unei societăți active, înalt stimulativă pentru performanță, bazată pe valorile muncii, ale coeziunii sociale, solidarității și responsabilității și a contribuit la instaurarea unui echilibru între interesele creatorului și interesul public, asigurând un mediu propice creativității în beneficiul tuturor.

Întru-un context marcat de globalizarea economiei mondiale, dezvoltarea economiei cunoașterii, o revoluție tehnologică în curs, care include inteligența artificială, computere cuantice, big data, internet-of-things, progrese în comunicațiile mobile, cu implicații inclusiv de ordin geopolitic și securitar, domeniul proprietății intelectuale este esențial pentru garantarea competitivității economiei, dezvoltării și bunăstării economice, sociale și culturale a României, pentru crearea și păstrarea de locuri de muncă sigure și bine plătite, pentru reziliența statului în general.

În prezent, instituțiile Uniunii Europene, precum și autoritățile Statelor Membre iau în considerare nevoia de a propune noi inițiative legislative și non-legislative pentru întărirea sistemului de reglementare și protejare a proprietății intelectuale, ținând cont de noile tehnologii, în vederea consolidării unui cadru modern și eficient de protecție și de promovare a proprietății intelectuale, spre beneficiul general al societății.

Activitatea de creație intelectuală, de cercetare-dezvoltare și inovare, care constituie o componentă strategică hotărâtoare pentru dezvoltarea economică și pentru progresul social, este strâns legată, din punct de vedere al liniilor de acțiune strategică, ce se adoptă la nivelul unui stat, de domeniul proprietății intelectuale. De asemenea, industriile bazate pe drepturi de autor și conexe se constituie într-un sector economic multidimensional care, pe lângă faptul că este generator de locuri de muncă, venituri și beneficii, în termeni economici, are și avantajul de a fi unul dintre sectoarele economice cu cea mai mare și mai rapidă rată de creștere din ultimul deceniu, superioară ritmului mediu de creștere a economiei.

⁵ Aprobata prin H.G. nr. 1272/2023, publicată în M. Of. nr. 1160 din 21 decembrie 2023.

Nu trebuie pierdut din vedere că proprietatea intelectuală este acum unul dintre cele mai valoroase active ca măsură a fiabilității firmelor și a performanței lor viitoare.

Stimularea capacității creatoare a unui popor este un proces sistematic, unitar, la a cărei înfăptuire contribuie un sistem național dinamic privind drepturile de proprietate intelectuală.

Există o relație directă între susținerea creativității și îmbunătățirea calității protecției proprietății intelectuale, precum și între acestea și îmbunătățirea accesului la protecție.

Tocmai de aceea, Strategia își propune susținerea creativității și a legăturii dintre entitățile din domeniu: creatorii, zona educației și a cercetării, industriile culturale și creative, publicul larg, utilizatorii și instituțiile cu atribuții în domeniu.

b) Viziunea

Viziunea pe care Strategia națională și-a propus-o este: Proprietatea intelectuală – instrument esențial pentru dezvoltarea economică, socială și culturală a României.

Pentru aplicarea efectivă a drepturilor de proprietate intelectuală este necesară o mai bună percepție a daunelor pe care le cauzează contrafacerile și pirateria. Educarea și sensibilizarea publicului asupra importanței respectării drepturilor de proprietate intelectuală este recunoscută ca un instrument de luptă împotriva pirateriei și contrafacerii.

Misiunea Strategiei naționale în domeniul proprietății intelectuale constă în: promovarea proprietății intelectuale și folosirea eficientă a acesteia în vederea creșterii gradului de creativitate și inovare în toate domeniile economiei românești.

Având ca scop principal continuarea și dezvoltarea obiectivelor strategice în domeniul proprietății intelectuale, noua Strategie 2023-2028 propune obiective specifice în vederea creșterii gradului de creativitate și inovare, precum și creșterea protecției și promovării proprietății intelectuale în România.

Rolul Strategiei este acela de a coagula eforturile instituțiilor cu atribuții și implicare în sistemul proprietății intelectuale în România, fie că este vorba de asigurarea protecției, fie de asigurarea respectării drepturilor, și crearea unui cadru de cooperare între acestea.

În egală măsură, strategia urmărește prevenirea și combaterea pirateriei și contrafacerii on-line, precum și investigarea cauzelor complexe din domeniul proprietății intelectuale.

Principiile ce guvernează abordarea strategică prezentată în domeniul proprietății intelectuale sunt: transparență, continuitate, control, compatibilitate, coordonare, colaborare și mobilizare de resurse.